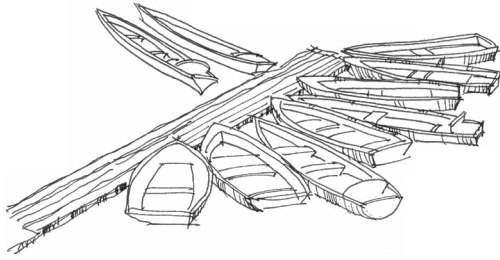

Stedelijk Lyceum Laktors in Deurne

AG Stedelijk Onderwijs i.s.m. AG VESPA

Korteknie Stuhlmacher architecten

Het Stedelijk Lyceum Laktors in Deurne is dringend aan renovatie en uitbreiding toe. Daarom wordt op de bestaande site een nieuwe school gebouwd voor zo'n 400 leerlingen van het secundair onderwijs. In de nieuwe vestiging zullen leerlingen van het Stedelijk Lyceum Laktors en de afdeling verzorging van het Stedelijk Lyceum Waterbaan worden samengebracht. De school moet uitgroeien tot dé plek waar verschillende leerlingen terecht kunnen voor een uiteenlopend curriculum rond het interessegebied Mens en maatschappij.

Na de paasvakantie van 2019 wordt gestart met de bouw waarbij de huidige school naar een tijdelijke locatie verhuist. De nieuwe school zal zijn deuren openen op 1 september 2021.

Het autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs (AG SO) staat, samen met AG VESPA, in voor de bouw van de nieuwe secundaire school. Het project komt tot stand in nauwe samenwerking met het schoolbestuur en de architecten. Silvie Kuppens (AG SO), Dennis Verdonck (schooldirecteur) en Mechthild Stuhlmacher (Korteknie Stuhlmacher architecten) vertellen in dit artikel over het ontwerp van het nieuwe schoolgebouw en de betekenis voor de buurt.

In Antwerpen is men bezig met een grote inhaalbeweging op vlak van scholenbouw. Wat zijn de grootste uitdagingen in de stad?

Silvie Kuppens: "Zes jaar geleden was er inderdaad een capaciteitsprobleem in Antwerpen: door de toename van de bevolking was er niet meer voor elk kind een plek op school. Het Stedelijk Onderwijs heeft een grote inhaalbeweging gedaan en fors geïnvesteerd in het creëren van extra capaciteit in het basisonderwijs.

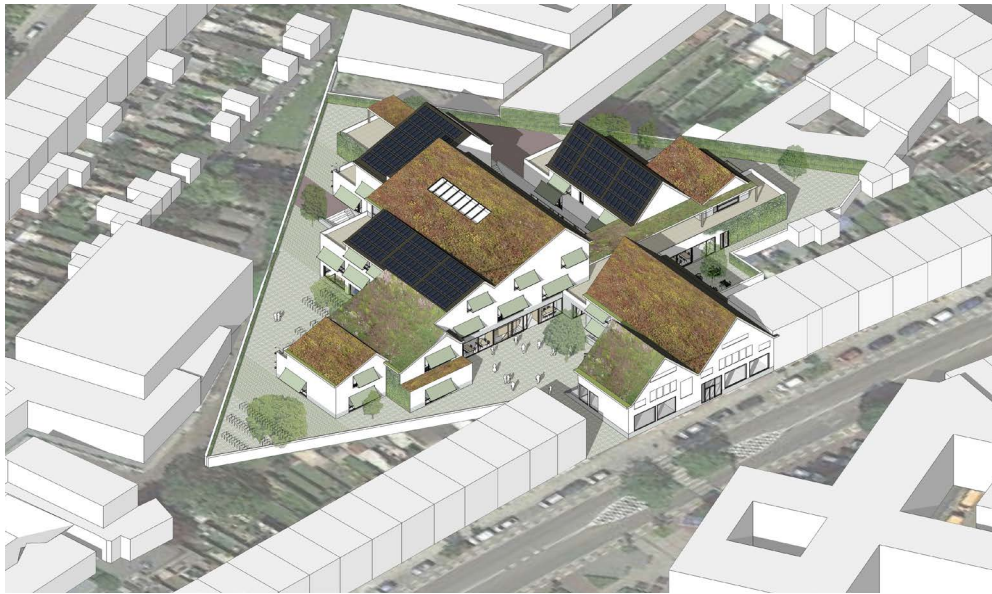
Intussen gaat die grote groep leerlingen over naar het secundair en is de focus verschoven naar het bouwen van extra capaciteit op dat schoolniveau. Tegelijk biedt dit een kans om het verouderd patrimonium aan te pakken en te renoveren, zoals ook hier in het project op de Laktorslei."

Hoe past de school zich in in de stedenbouwkundige context van de wijk Laktors in Deurne-Noord?

Mechthild Stuhlmacher: "We vonden het heel belangrijk dat de school ruimte en zichtbaarheid opeist te midden van de vrij monotone tweelaagse bebouwing op de Laktorslei. Het stedenbouwkundig kader voor de site beperkte echter onze vrijheid hierin en schreef voor dat elke nieuwbouw binnen het kader van deze bebouwing moest passen. In plaats van de straat 'af te bouwen' met opnieuw een tweelaags gebouw, hebben we ervoor gekozen om het bestaande schoolgebouw aan de straatkant te behouden. De voormalige cinema met zijn twee herkenbare hoge zadeldaken heeft een natuurlijke 'présence' in de straat. Omwille van de schaal vonden we het interessant om de gebouwen te bewaren en zelfs als basis te nemen voor de keuze van onze vormtaal."

Dennis Verdonck: "We vonden het voorstel van Korteknie Stuhlmacher architecten uiterst interessant omwille van deze verrassende keuze voor het behoud van het oude gebouw. Het toont hun respect voor de culturele betekenis van de plek. Aan de school hangt een historie vast, iedereen uit de buurt heeft in het oude Laktorsbad leren zwemmen. De gebouwen zijn een herkenningspunt in de straat."

Mechthild Stuhlmacher: "Dit is voor ons een vorm van duurzaamheid. Noem het culturele duurzaamheid."

3D perspectief

Een relict uit een andere tijd dat geen monument is, behouden, zorgt voor continuïteit en een binding met een plek. Dit maakt een project ook specifiek: deze school kan alleen aan de Lakkorslei bestaan.”

Wat waren de uitgangspunten voor het ontwerp van het gebouwcomplex in het binnengebied?

Mechthild Stuhlmacher: “De eerste stap bij het ontwerp is het maken van de puzzel. Het programma was heel fors en dan ben je als architect even bezig met het maken van verschillende volumestudies. Dat is puur pragmatisch: hoe krijgen we alles erin? Op het moment dat je dit min of meer in de vingers hebt, geef je een expressie aan het geheel. Dankzij de bestaande bebouwing hadden we een vormtaal te pakken die ons bovendien in staat stelde om met de afstandsregels in het binnengebied om te gaan. We hechten veel belang aan de stedenbouwkundige hiërarchie en in een binnengebied gelden er andere wetten. Het is de wereld van de tuinen, de tuinhuizen, de schuren en de bijgebouwen. Die tweede rij levert veel vrijheid op, we vonden die veelheid van vormen heel aantrekkelijk. Het resultaat is als een serie tuinhuizen die er plezier in hebben om achterin te staan en niet aan de straat.

In een volgende stap kijken we naar het programma. De school biedt verschillende ‘huishoudelijke’ richtingen zoals haartooi, voeding-verzorging, sociale en technische wetenschappen, jeugd-en gehandicaptenzorg, enz. We hebben elke opleiding een huis gegeven: er is een huis voor de kappers, een huis voor de zorg, een huis voor de algemene vakken, enz. De refter, vormgegeven als breed aangelegd foyer, verbindt de huizen met elkaar. Elk van de huizen heeft een eigen identiteit, niet enkel

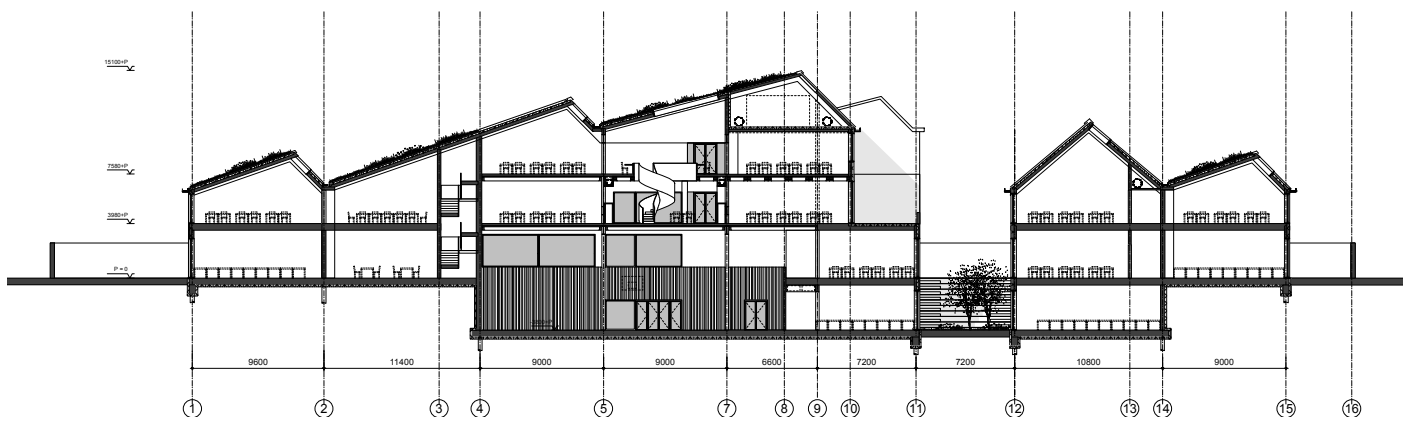
van buiten, maar ook binnenin zijn het telkens andere leefomgevingen.”

Silvie Kuppens: “De conceptschets van het ontwerp was een aanlegsteiger waaraan verschillende bootjes lagen. De refter functioneert als ‘thuisbasis’ voor de leerlingen van de verschillende huizen. De architecten hebben de programma-eisen op een heldere en vernuftige manier opgelost. De sporthal zit deels onder de grond, maar krijgt voldoende natuurlijk daglicht. Dankzij de verdiepte patio zijn de ondergrondse praktijklokalen lichte en ruime lokalen. Door de compacte bouw blijft er ruimte over voor kleine terrassen en speelplaatsen.”

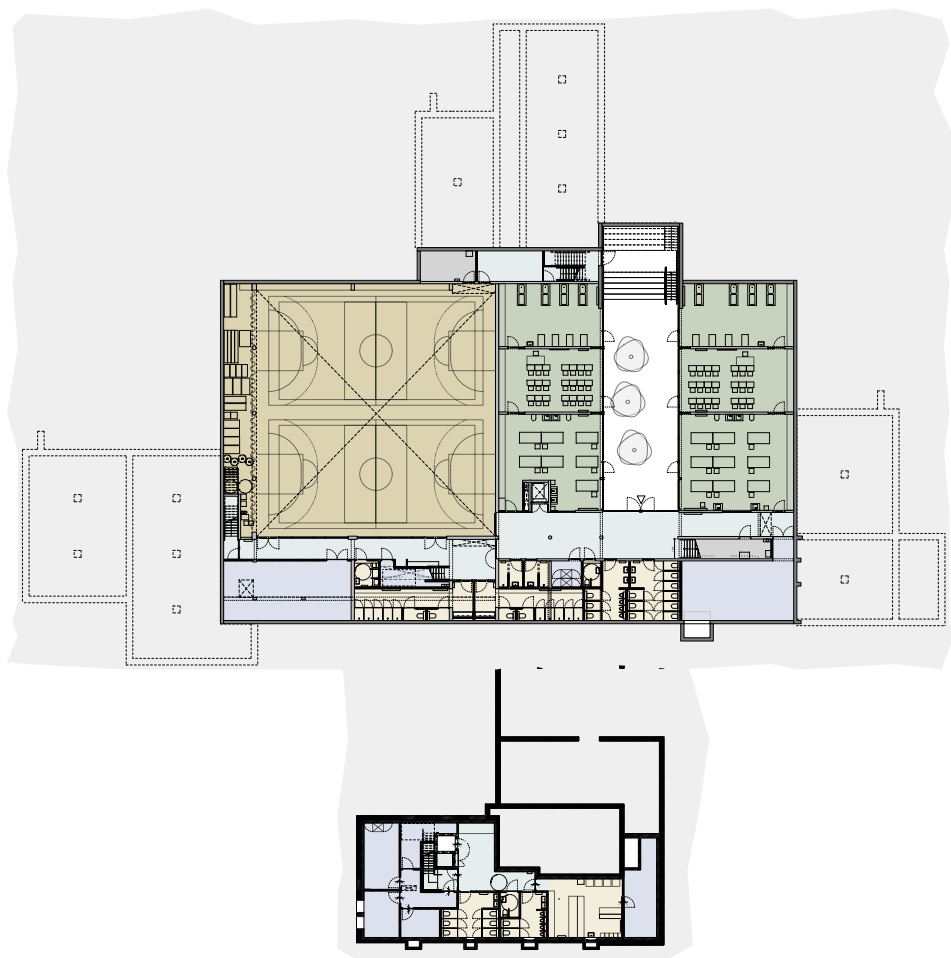
Dennis Verdonck: “We appreciëren deze kleinschaligheid in het ontwerp. Een gefragmenteerde speelplaats is geen evidentie voor een schoolbestuur, maar er zijn ook voordelen aan verbonden. De leerlingen zitten meer verspreid en dit werkt conflict vermijdend. Bovendien kunnen de leerlingen zich de koertjes en pleintjes toe-eigenen, een beetje zoals in een dorp of stad gebeurt op de gemeentepleintjes.”

Merken jullie een verandering in de typologie van schoolgebouwen?

Silvie Kuppens: “Ja, er is zeker een duidelijke tendens merkbaar. Het klassieke klaslokaal wordt meer en meer gezien als een open ruimte die flexibel kan ingericht worden om andere manieren van lesgeven toe te laten, we denken dan aan groepswerken en andere didactische werkvormen. De ruimtes moeten kunnen inspelen op de verschillende noden die er vandaag én in de toekomst zullen zijn.”

Doorsnede

legenda PVE programma

- sportzaal
- refter
- sanitair en kleedruimtes
- circulatie
- administratie en personeel
- LABO
- praktijklokaal haarzorg/bio-esthetiek
- praktijklokaal ZWL
- praktijklokaal verzorging
- praktijklokaal koken/textiel
- theorielokaal talen/handel
- theorielokaal muziek
- theorielokaal algemeen
- open leercentrum
- technische ruimtes
- berging

Plattegrond gelijkvloers

Dennis Verdonck: “We weten immers niet hoe de opleiding er binnen 20 jaar zal uitzien. Daarom is het belangrijk om een flexibel grondplan te hebben.”

Mechthild Stuhlmacher: “We hechten veel belang aan de uitwerking van de zogenaamde kneedbare ruimtes. De refter is een voorbeeld. Het is een ruimte om te eten, maar tegelijkertijd ook gang en tribune voor de sporthal. Door die zo ruim mogelijk te ontwerpen, creëer je echte open leerlandschappen. Het open leercentrum is een andere troef van het gebouw. De grote ruimte met vide onder het hoge dak met daklicht heeft een grote ruimtelijkheid en werkt daardoor bijna op dezelfde manier als een patio. Dit zijn ruimtes die niet zijn meegeteld in het programma van eisen, maar het zijn net dit soort ruimtes waarmee je een open en eigentijds schoolgebouw maakt.”

Hoe speelt de school in op de noden van de buurt?

Silvie Kuppens: “Vanuit de buurt was er een vraag om de sportzaal en de leskeukens open te stellen voor naschoolse buurtactiviteiten. Het ontwerp houdt hier rekening mee en de ruimtes zijn afzonderlijk toegankelijk en afsluitbaar.”

Dennis Verdonck: “Deurne Noord is een socio-economisch zwakkere wijk met veel kinderen en jongeren van allochtone afkomst. We profileren ons als een echte buurtschool. 95 % van onze leerlingen woont

immers binnen een straal van 1 km. Daarnaast willen we ook een echte domeinschool worden rond mens en maatschappij. Onze school is ideaal gelegen voor jobs in die sector met veel crèches en zorgcentra in de onmiddellijke omgeving en ook voor de stageplaatsen blijven we in de buurt.

We zijn blij dat de school in de toekomst ook een echt gezicht aan de straat zal geven. Onze kapsalons van de opleiding haartooi zijn open voor klanten en de gevel aan de straatkant wordt opengewerkt om dit ook echt te etaleren. In een moeilijke en armere buurt moet je schoonheid naar voor durven brengen.”

Kan je iets vertellen over de keuze van materialen?

Mechthild Stuhlmacher: “We geloven sterk in de keuze voor hout. Nieuwbouw schoolgebouwen worden, omwille van budgetbeperkingen, vaak uitgevoerd in eerder treurige materialen. Door constructie, akoestiek en esthetiek met elkaar te koppelen, krijg je meteen een heel ander kwaliteitsniveau en sfeer. We willen een schoolomgeving ook echt bewoonbaar maken en dan kan je niet besparen op het interieur, zeker voor een school op een achterterrein waar de gevel heel sober kan blijven.

Dit is een tweede vorm van duurzaamheid die ik heel belangrijk vind. Een energiezuinig gebouw dat niet graag

Gevel straatkant

benut wordt, is niet duurzaam. We willen gebouwen maken die lang graag gebruikt worden. Duurzaam is dierbaar, zoals Christophe Grafe het ooit zei (in: Christophe Grafe, Dierbaar is duurzaam, Zes stellingen rond architectuur, cultuur en ecologie, Vlugschrift Vlaams Architectuur Instituut, VAI, 2011). Als je je daaraan houdt, dan doe je het goed.”

Hoe hebben jullie de samenwerking ervaren voor dit project?

Dennis Verdonck: “De samenwerking met de architecten was heel aangenaam. Ze toonden een grote betrokkenheid en waren heel luisterbereid. Ze zijn op verschillende momenten in dialoog gegaan met de technisch adviseur coördinator Ingrid Rogmans en de leerkrachten van de school over de inrichting van hun lokalen die vaak heel specifiek zijn.”

Mechthild Stuhlmacher: “Er is geen prototype voor zo’n ruimtes. Dit was een erg leuk onderdeel van het ontwerpproces. Liever met kappers praten dan met aannemers onderhandelen over de prijs van de tegels!”

Hoe verschillen architectuuropdrachten voor scholenbouw in België en Nederland?

Mechthild Stuhlmacher: “In België of toch in Antwerpen is een school een opgave van architecturaal belang.

Er wordt vanuit de publieke opdrachtgever voldoende tijd, middelen en expertise vrijgemaakt om een bouwproject te begeleiden. Bovendien wordt de keuze van een ontwerper gemaakt op basis van de kwaliteit van het ontwerp en niet op basis van prijs, wat in Nederland soms anders is. Na de wedstrijdprocedure is ons ontwerp slechts op een aantal punten aangepast, maar de hoofdlijnen zijn overeind gebleven en zelfs nog versterkt. Ik hoop dat we nog vele opdrachten met jullie mogen realiseren, we voelen ons hier goed!”

Centraal binnenplein

Tekst: Valerie Van de Velde
Beelden: Korteknie Stuhlmacher architecten

Voor meer info over dit artikel: stadsbouwmeester@stad.antwerpen.be